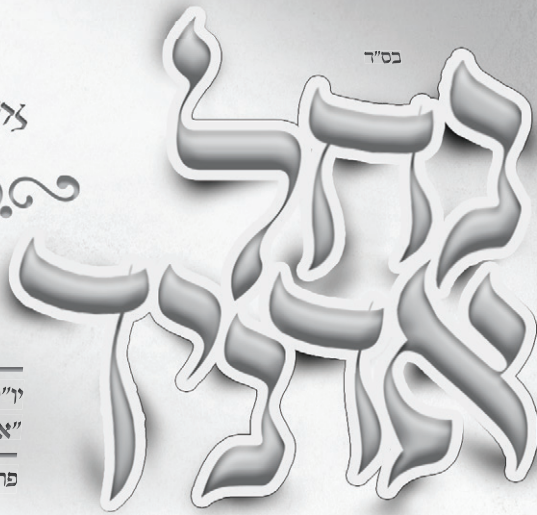

להגדלת נועם תורה וחסידיה
מגדל היוצא מעוד

יו"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דחסידי זוטשקא
פר' בשלה - שירה תשפ"ג + גליון קפ"ט

נחל קדומים

דברות קודש ממעיין נבע, כ"ק מרן רבו"ק ז"ע

פרנסה בזכותא דאברהם

הנני ממטיר לכם לחם מן השמים וגו' למען אנסנו הילך בתורתו אם לא (שמות טו, יז). אמר בדרך לימוד זכות והמלצה טובה: השי"ת אומר לישראל, הנני משפיע לכם לחם מן השמים, בלי שום זכות מצדכם, רק "למען אנסנו", היינו בזכות אברהם אבינו ע"ה שנתנסה בעשרה נסיונות ועמד בכלם (אבות ה' ג'). "הילך בתורתו אם לא", פירוש, בין אם ילך בתורתו ובין אם ח"ו לא ילך בתורתו, מכל מקום אפרנס את בני "למען אנסנו", בשביל אברהם אובהי.

(רביה"ק ר' מאיר מפרמישלאן ז"ע)

להיות עם תורה ויר"ש ובשפלות

ונחנו מה (שמות טו, ח). הנה יל"פ "ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך" (דברים י' י"ג), היינו, הקב"ה שואל מעמך להיות "מה", עניו כמו משה רבינו ע"ה, שאמר "ונחנו מה" (שמות ט"ו, ח). אמנם, יש מי שמחזיק עצמו ל"מה" והוא מלא בתורה ובמצוות, ויש מי שמחזיק עצמו ל"מה" והוא באמת "מה", כי אין בו לא תורה ולא יראה, אך גם זה הוא טוב בעיני ה', אם כי אינו בגדר המעולה, כי גדר המעולה הוא המדריגה ראשונה. וז"ש "מה ה' אלקיך שואל מעמך", הקב"ה שואל מעמך להיות "מה", אך בדרך זה, "כי אם ליראה את ה' אלקיך ללכת בכל דרכיו ולאהבה אותו ולעבוד את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך", ר"ל שיהיה כל ה' המדות הטובות הללו ואף על פי כן תהיה בעיניך בבחינת "מה", את זה שואל הקב"ה מעמך, עד כאן דבריו.

(רביה"ק ר' מאיר מפרמישלאן ז"ע)

הנהגה בהם מנהג ד"א

ד' ילחם לכם ואתם תחרישון (שמות יד, יז). אמר בדרך הלצה, על פי מאמר חז"ל (פרסות לה ע"ב) אפלוגתא דרבי ישמעאל ורבי שמעון בן יוחאי, דרבי ישמעאל סבירא ליה 'ואספת דגנך' (דברים יא, יז) הנהג בהן מנהג דרך ארץ, ורבי שמעון בן יוחאי סבירא ליה [אפשר אדם חורש בשעת חרישה וכו', תורה מה תהא עליה, אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום] מלאכתך נעשית על ידי אחרים, ואמר אביי הרבה עשו כרבי ישמעאל, ועלתה בידך, כרבי שמעון בן יוחאי ולא עלתה בידך.

וזהו ד' ילחם לכם, לשון לָחַם, פירוש השם יתברך ישפיע לכם לחם לאכול, רק ואתם תחרישון, לשון 'חריש וקציר' (באשית מה, ו), שתנהגו מנהג דרך ארץ כרבי ישמעאל. (רביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא ז"ע)

לא יכלו להיפרד מדבקתה'

ויסע משה את ישראל וגו' (שמות טו, כג). כתב רש"י ז"ל בשם המכילתא, הסייע בעל כרחו שעטרו מצרים סוסיהם בתכשיטי זהב וכסף ואבנים טובות והיו ישראל מוצאין אותם בים וגודלה ביתה הים מביזת מצרים שנאמר תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף לפיכך הוצרך להסייע בעל כרחם, עכ"ל.

חזקי הנחל

פלאות התורה מאוצרותיו של הנה"ח ר' זרח רוזנטל שליט"א

"זה קלי ענו ואמרו"

פלאות קריעת ים סוף
ראתה שפחה על הים וכיזת מצרים והים

נראות מעשה מרכבה ביהוקאל

איתא בגמ' (חגיגה יד) וכן בתוספתא (פ"ב ה"א) מסופר על ר' יוחנן בן זכאי שהיה רוכב על החמור ורבי אלעזר בן ערך מנהיג את החמור אחריו. וביקש רב"ע מריב"ז, רבי, שנה לי פרק אחד במעשה מרכבה וכו'. אח"כ ביקש רב"ע לומר לפני ריב"ז מה שמע ממנו והסכים ריב"ז, וירד מהחמור ונתעטף בטליתו וישב על האבן תחת עץ הזית. ושאל אותו רב"ע מדוע ירד מהחמור, א"ל ריב"ז: אפשר אתה דורש במעשי מרכבה ושכינה עמנו ומלאכי השרת מלוין אותנו ואני ארכב על החמור. מיד פתח רב"ע במעשה מרכבה ודרש. וירדה אש מהשמים וסיבבה את כל האילנות שבשדה! ופתחו כל האילנות ואמרו שירה! ומלאך שנוצר מן האש שירד מהשמים נענה ואמר: "אלו הדברים שאמר רב"ע הן הן מעשי המרכבה!" עמד ריב"ז ונשק את רב"ע על ראשו ואמר: ברוך ה' אלקי ישראל שנתן בן לא"א שידוע להבין ולחקור ולדרוש במ"מ. "אשריך אברהם אבינו שאב"ע יצא מחלצין!"

וכאשר נאמרו הדברים לפני רבי יהושע בן חנניא, היה ריב"ח ור' יוסי הכהן מהלכים בדרך ואמרו: אף אנו נדרוש במעשה מרכבה. פתח ר' יהושע ודרש ואתו היום תקופת תמוז היה, ונתקשרו השמים בעננים, ונראתה כמין קשת בענן, והיו מלאכי השרת מתקבצין ובאין לשמוע את דבריהם, כמו שבנ"א מתקבצים לראות דברים נפלאים של מיני שחוק שעושים לפני חתן וכלה וכו'.

ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחוקאל

ונבוא חשבון, שכל הדברים המופלאים האלו הוא כאשר עסקו במעשה מרכבה של הנביא יחוקאל ששם נאמר "נפתחו השמים ואראה מראות אלוקים". והאם אפשר לתאר שאם בדורות של יותר מאלף שנה אחרי הנביא, עוסקים בזה יורדת אש מן השמים ומקיפה אותם וכו', שבמהר"ל מובא שזה מבטא מצב מעל היכולת האנושית לקלוט ולהשיג, כי אדם מסוגל להיות במים רוח אויר, ולא באש. ולכן ענין אש משמעותו מחוץ להשגת בני אנוש. א"כ כשהנביא יחוקאל בעצמו עסק בזה, א"א לשער כלל איזה גילויים שמיימים והשגות היו לו. אבל זה לא השיא של ההשגות האפשריות, שהרי נאמר בחז"ל "ראתה שפחה על הים מה שלא ראה הנביא יחוקאל". וא"כ בת ישראל כשרה כמה ראתה. וכמה יהודי פשוט יכול להשיג שם. וק"ו משה ובנ"י שהביאם מרע"ה לדרגות נבואה גבוהים ונוראים.

וכפי שבזה"ק (ה"ב ר"ב ע"ב) מפליג מאד בענין גודל שגב מעלת שירת הים, שמקיפה את כל העולמות, ומרומן בה כל מה שעבר בעולם עד אז, וכל העתיד לבוא, וכן ימות המשיח! [וכן איתא המשך בעמוד ב' <<<

והנה באיזה אופן ה' משה רבינו מסייע בעל כרחו, מבואר בזה"ק (כ"א) עפ"י המשך הפסוק "ויצאו אל מדבר שור", "מאי מדבר שור, מדברא דהוו בעאן לאסתכלא ב' זיוא יקרא דמלכא קדישא, ועל דא אקרי מדבר שור, אסתכלתא שם". שמשו רבינו הראה להם זיו השכינה הקדושה במדבר, ומיד עזבו את ביתה הים הגדולה, ורדפו ללכת אחר ד' בתשוקה רבה כארי ישאג. ורואין מכאן מדריגת עם ישראל, שזה נחשב להם ממש בעל כרחם, שאי אפשר להם להמנע מלדרוך לראות זיו השכינה הקדושה, ונוטשים כל הון דעלמא עבור זה.

אכן בזה"ק שם מבואר עוד דמה שלא רצו ללכת משם לא ה' עבור ביתה הים הגשמי, רק עבור ביתה הים הרוחנית, כי היו מתענגים במראות אלוקים שראו על הים ולכן לא רצו ללכת משם, כי ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחוקאל בן בוזי, עד שהראם משה את זיו השכינה במדבר שור, ומיד יצאו לשם.

(כ"ק רבינו בעל נחל יצחק ז"ע)

מהנחל

גחלי אש בקצירת האומר

שמירה בכל הדורות בכח התורה

ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים. בתוך הים נקבע היסוד המוצק להלך ביבשה, גם כשח"ו נמצאים במצב שבתוך הים. כלומר, שנוכל לעמוד על סלע איתן גם שנמצאים בתוך טיט היון, ולהיות ניצול ממים הזיזונים בכל הדורות. וזהו ע"י "המים להם חומה מימינם ומשמאלם", דאין מים אלא תורה (ב"ק טז, יג). שהשמירה מהמים הזזונים הוא ע"י לימוד התורה וקיום המצוות, כי אין שמירה כתורה.

(כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק ז"ע)

אחר אמונה באה שירה

ויאמינו בה' ובמשה עבדו, אז ישיר (שמות יד, טו, א), ע"י האמונה אפשר לשיר מיד, כדכתיב תשורי מראש אמנה (שה"ש ד, ח) "תשורי מראש" - שאפשר לשיר ולהודות לה' מראש אף קודם ישועת ה', "אמנה" ע"י האמונה.

ושירת הים לא היה כלל שירה טבעית, שהיתה שכינה מדברת מתוך גרונם, ועפ"י יובן מאחז"ל רבי מאיר אומר אפי' עוברין במעי אמנו אמרו שירה (סוטה לז), ודבר זה אינו שייך במציאות ובדרך הטבע אלא שלא היתה דיבור כלל אלא שכינה שדיברה מתוך גרונם ושייכא גם בעובר שבמעי אמו.

ואמה"כ ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו (יה טו), חזינו מפרשתן שצריך כ"א לעשות פעולתו ועי"ה ה' עושה הנס, וכמו שמצינו בבת פרעה ותשלח את אמתה (י"ד ט"ו) והביא רש"י את שדרשו חז"ל את אמתה את ידה, שנותרבה ידה אמות הרבה (סוטה י"ב), ואף שלא היה כלל בדרך הטבע, מ"מ ע"י פעולה כל דהו המשיכה את זה.

(כ"ק מרן רבינו הנחל דוד ז"ע)

במס' סנהדרין צ"א ע"ב שאת השירה זאת יאמרו משה ובנ"י בזמן תחיית המתים!]

ובדרכי נועם אומר שכל זמן שהיו עוד מצרים בעולם שהם קליפת הע"ז והכפירה, הפריע זה לטהרת האמונה של בני"י וכפי שרואים שכאשר רק פרעה הקריב, נעשו בבני"י דיבורים של חוסר אמונה. וכאשר נשברה קליפת מצרים לגמרי זכו לדרגות של רוק"ק ונבואה. וכמובא במאור עינים (ליקוטים יהושע א-י) שלפי דרגות האמונה, כך מקבל דרגות בראיית אור הגנוז, שכולים להביט מסוף העולם ועד סופו. ובדרכי נועם מבאר עוד שהכונה בזה הוא, **שרואים את התכלית של העניינים ולמה הם מביאים**. שבעוד שכאשר מסתכלים בעין הגילה רואה אדם רק חלק קטן מהבריאה. אבל בחינה של אור הגנוז ורוה"ק מביט מסוף העולם ועד סופו. והיינו מבט שמקיף את כל היקף הבריאה וזהו המבט של השירה.

ביות מצרים המופלאה

ומובא מהח"ס על המדרש שה' ירד למצרים בתשעים מליון מלאכי חבלה נוראים, מלאכי רתת, זיע, מלאכי חלחלה, מלאכים מאש וברד, וכו'. ולכן היתה כזו סכנה לצאת מפתח הבית והיו צריכים לשבת סגורים עם האות על הבתים של דם פסח ומילה. שכאשר בזה"ק מובא שכתבו עם הדם שם הוי"ה. וכל זה שהמשחית שניתן לו רשות ואינו מבחין, שלא יוכל להזיק את בני"י. וא"כ קשה איך יתכן שהמצרים שאינם בכורים, שלא היה להם את אותם שמירות, והם הסתובבו בין מלאכי החבלה והשדים הנוראים והמזיקין, איך לא נפגעו ונשארו בחיים.

ומתוך הח"ס שכיון שהיו צריכים להשאירם בחיים כדי שיוכלו בני"י לקבל את ההשגות וההשפעות מקרי"ס, היו נשמרים המצרים מזה שזכו לעזור לבנ"י לקיים מצוות "וישאלו איש מאת רעהו" וכו' זה שמר עליהם!

כל רכוש העולם הגיע לישראל

הנה נבואה חשבון ש-2448 שנה מתחילת הבריאה, בעולם של תוהו קודם קבלת התורה. חיים להם מליארידי גוים מגושמים, שכ"א עסוק בענייני הפרטיים לחיות חיי גוי בהמיים. אבל ביתיים כשמשמשים בעולם, מגדילים את הרכוש העולמי ע"י שמוציאים עוד ועוד מאוצרות הבריאה, כסף וזהב וכו'. וכך מגיע הדור של יוסף הצדיק, ובאותם שנות רעב שאין בכל העולם מה לאכול - חוץ מצרים, מתחילים שיירות מכל העולם להגיע למצרים ולקנות תבואה ומזון. ושוב לכאורה כ"א עסוק בענין הפרטי שלו להביא אוכל הביתה. אבל כיון שהרעב הוא בכל העולם, אזי כל הכסף והזהב שבעולם מתקבץ למצרים, שהיא המספקת מזון היחידה בעולם. וכאן יש לכסף העולמי שנמצא במצרים כמה תפקידים:

(א) לגרום ליעקב"א וכל השבעים נפש לעלות בלי שלשלאות של ברזל למצרים כי רק שם יש מזון. ומטרת הירידה, כדי שיוכל להתחיל שם ההכנה לקבלת התורה, ע"י השעבוד שלימדם להיות עבדי ה' (כמובא בעקידה).

(ב) בגלל עוצמתם הכלכלית היו המעצמה החזקה בעולם, ושלטה בכל העולם, וכל זה עשה הבורא שיתאימו להיות הדוגמא הכי טובה לשיעורי האמונה של המכות שדוקא כשהשי"ת משפיל את הגדול ביותר, מומחש ביותר שאין עוד מלבדו.

(ג) כיון שהקב"ה אמר בנבואתו לא"א "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", חייב להיות מקוימת הנבואה. כמו שנא' ודבר אחד מדברין אחור לא ישוב ריקם. והמושג רכוש גדול צריך להיות במושגי הקב"ה. ולכן כל הרכוש בכל העולם מגיע לבנ"י. ולכן איתא במדרש אגדה, וכן בגמ' בבבורות, שהרוב מבני"י יצא עם 90 חמורים לוביים טעונים כסף וזהב. והנה ע"פ הגמ' בב"מ (פ' ע"א), משא חמור הוא 15 סאה (216-6) ^(א). וכשנכפילו 90 יוצא 1350 סאה (49 טון 4401 קילו - 49 טון וחי' טון) ^(א) וא"כ ששים ריבוא שהוציאו כ"א 19.5 טון מגיע הכמות ל-11,700,000 טון (במיליון: 11 מליון ו-700 אלף טון) וכיון שמובא במדרש שה"ש שביזת מצרים כלפי בית הים הוא חלק אחד מעשרים וחמש, (כמו שזוהב לעומת כסף). א"כ אם נחשב את הנ"ל X 25, יוצא 292,500,000 טון (במיליון: 292 מליון וחי' טון) וזה הסכום של ביזת הים! ובס"ה הוציאו ביחד ביזת הים וביזת מצרים לכל הפחות: 304 מליון ו-200 אלף טון!

נחל איתן

טללי טוהר מתוך דא"ח של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

"מה ראה, ארונו של יוסף ראה"

אמרו רז"ל מה ראה הים יונס, ארונו של יוסף ראה. ונראה לרמז בזה, עפ"מ"ד במאור עינים ר"פ בראשית עה"פ וימת יוסף וכו' ויחנטו אותו ויישם בארון במצרים, דאף כאשר יש ירידה לאדם ח"ו לסוף המדריגה הרי הוא נחנט בזכות כח התורה, וזהו "ויישם בארון" דאחז"ל לחות ושברי לחות מונחים בארון, להורות שאפילו הנובלות יש להם עלי' להיות בארון כמו הלחות שהיא התורה העצמית, ויתכן שרמז בזה דאפילו מי שהי' לו נפילה מקדושת יוסף, כיון שחזר בתשובה שלימה ולבו נשבר בקרבו על כל מה שעשה, והרבה תחנונים לקבץ חלקי הקדושה שנתפזרו בעטיו, וזכה ואתן נצו"ק שהם בחי' שברי לחות, מונחים בארון כלחות עצמן. ויתכן לרמז, שהים שמרמז למים הזיונים, כשראה ארונו של יוסף, שמונחים שם שברי הלחות, והוא הנצו"ק שנפלו בשביה ובכח התשובה שעושים ישראל בימי השוברים הקדושים ומשברים את לבנם בתשובה שלימה וזכים לקבצם ולהחזירם לגבולות הקדושה. והשי"ת כביכול או' שאף הם מונחים בארון. וכשראה זאת הים בארונו של יוסף, מיד נס מפניו. כי ראה כמה גדול כוחן של ישראל להוציא מן השבי' את הנצו"ק שנשבו לבין הקליפות. וממילא לא תועיל עצתו, כי בסופו של דבר יפדו הכל מהס"א, ומפני גבורה עצומה זו מתפעלים כל כוחות הס"א והטבע.

ורז"ל אמרו, שכשהלכו ישראל למלחמה הולכו אתם את הארון שבו מונחים שברי הלחות. ויתכן לרמז בזה כנ"ל, שכשרואין כוחות הס"א את עוז גבורתם של ישראל, שבכח היגיעה הרבה והלב נשבר, וסיגוף החומה, ולימוד התורה בקדושה וטהרה, וזכין לקבץ אל הקדושה את כל נדחי הקדושה שנשבו בין הקליפות, מזה נמוגים ומתבהלים, ונכנעים תחת ישראל.

ועתה כאשר קוראים את שירת הים הקריאה מעוררת את הזמן, ובזמן הזה שישראל זקוקים לישועה וזועקים להשי"ת השי"ת משיב לנו "על בני ועל פועל ידי תצונו", וכי איני יודע שבני צריכים רפואות וישועות, וכי איני יודע שאין להם מנוחה במצב כזה, וכי אני איני

חפץ שיהיה להם אך טוב, אבל אני מבקש דבר אחד "דבר אל בני ישראל ויסעו", "בעתיקא תליא מילתא", שיגלו את רצונם הפנימי ויעתיקו את עצמם ממקומם ויגלו דעתם שמכאן והלאה רצונם רק לעשות רצוני, ואי לא הכי חייהם אינם חיים, וכאשר נגלה דעתנו שיש רק אופן אחד של חיים, חיים נקיים וטהורים עם השי"ת יגלה רצונו למעשה שהוא אוהב אתנו וחפץ רק בטובתנו. ובפרט עתה בעת רעוא דרעוין שמתגלה הרצון הפנימי אפשר לעורר רחמים שנוכה לרפואת וישועות ונוכה לראות את השי"ת אף בתוך המים הזיונים ונוכה לומר זה א-לי שאנו חלק אלק' ממעל.

וכמו שהיה בקריעת ים סוף דכת' "וברוח אפיק נערמו מים" ובתרגום תרגם "חכימו מיא" ויש לרמז שהיתה להם השגה גבוהה כ"כ שהכל הוא אלוקות בחי' "זה אל-י", שאפי' המים הגשמיים יש בהם חכמה דהיינו אלוקות ולכן "קפאו תהומות בלב ים" דהיינו אפי' רשעים שלהם בבחי' "לב ים" וכמ"ש והרשעים כיים נגרש, הנה גם לבם שהוא מלא ים התאות, קפא מכח ההתעוררות של "זה אל-י", וזכו לראות הרוממות מגודל הנס והגילוי שהיה שם, עד שלבם נשבר בקרבם מחמת יראה זו.

והנה יודע שאין דבר שלם יותר מלב נשבר. והנה בימים האלו ישנם לבבות נשברים רבות מאוד, ישנם לבבות נשברים מיסורי המגיפה, ויש לבבות נשברים מפחד ובהלה. והרופא לשבורי לב רואה בעוני עמו ישראל ומבקש להושיענו, שהרי אנו בניו ופועל ידיו. והשברון לב אכן גורם לעת רצון למעלה, אבל השי"ת רוצה יותר שנשבר את לבבינו מתוך יראת הרוממות, וכמו שזכו ישראל לזה במעמד קריעת ים סוף, וכמ"ש וירא ישראל את היד הגדולה וגו' ויראו העם את ד' וגו' ואז זכו להכנעה גדולה ואמרו שירה במעלה נשגבה. ולכן נשפוך לבבינו לפני אבינו שבשמים, שיאמר לצרותינו די, ויראנו ניסיו ונפלאותיו, למען נוכל להכנע לפניו מתוך שמחה, ונוכה לומר לפניו שירה חדשה על אולאתינו ופדות נפשינו במהרה בימינו אמן.

ערבי נחל

אמרים ערבים ממאורי החסידות

כשהאדם עוסק בתורה לשמה אזי יהי בטוח שיהי פרנסתו יותר בריוח

הנני ממטיר לכם לחם מן השמים וגו' דבר יום ביומו וגו' (שמות טו, ד). ר"ל דבורים שלך, שתדבר בתורה ובתפלה, מזה תלקט לך פרנסה, כי כמו שיהי' הדיבורים שלך בתורה ובתפלה לשמה יותה, אזי יהי' לך פרנסה בריוח יותר, וזהו למען אנטנה הילך בתורתנו אם לא וגו', ר"ל אם לא ילך בתורה לשמה לא יהי' לו פרנסה ויהי' צריך לרדוף וכו' בשביל פרנסה, אבל אם ילך בתורתו, אזי ילקוט פרנסתו מדבריו ממש.

טעם למנהג העולם להשליך מזונות להעופות בשבת שירה

הנני ממטיר לכם לחם מן השמים וגו' (שמות טו, ד). וז"ש לומר בכל יום פ' המן וסגולה היא לפרנסה, כי במחשבתו שחושב יאמר כחי ועוצם ידי עשה לי חיל הזה, עי"ז הוא מסתים צנורות ההשפעה אבל עי"י דייעה אמתית כי הכל הוא מאתו ית"ש עי"ז הוא ממשיך מקור ההשפעה, ועפ"י דברינו מיושב קו' המג"א על מנהג העולם להשליך מזונות להעופות בשבת שירה, כיון שאין מזונותן עליך א"כ הוי טירחא שלא לצורך, ועפ"י דברינו מובן דהנה בשבת שירה קוראים פ' המן, ואחר התבוננות מהקריאה הזו שמורה, למען דעת האמתית, כי הכל היא מאתו ית"ש אף בלתי פעולות בו"ד, אנו משליכין מזונות לעופות, אף שאין עושים לנו פעולות כשאר בע"ח. (ישמח ישראל)

אם היה באמונה לא נצרך להשתדלות

ויאמר ה' אל משה כו' הנני ממטיר לכם לחם מן השמים (טו, ד). פירוש הנני, פירושו דבבר ההוה תמיד, כלומר שהשם יתברך אומר מה שאתם אומרים שצריכים לפרנסה אני תמיד בכל עת מוכן ומזומן לפרנס ולתת לכל איש מידי יום ביומו פרנסתו מהשמים. ויצא העם ולקטו כו', פירוש אך כשאדם הוא מוחסר הבטחון ויוצא מהגדר הנכון והראוי לבטוח בה', ולקטו דבר יום ביומו, פירוש צריך להתחדש אליו הלקיטה מחדש כי אם היה בוטח בלב נאמן היתה פרנסתו מזומנת לו שלא בצער ועבודת כלל כי אם כמטר הזה ההולך שלא ביגיעה וזהו יוצא העם ולקטו כו': (נועם אלימלך)

בעלי הבטחון לא הוצרכו כלל לצאת

ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים כו', רמזו במלת ממטיר"ר על ג' בחינות משתנים שהיה במן מ'ראה ט'עם ור"יח, ונקראו בלשון מטר שהיא פעולה על להבא ולדרות הבאים, למען ילמדו ממנו איך להיות שלם במדת הבטחון ושמזונות האדם באים בהשגחה, ואמר "לכם" למעוטי נכרים שלא שלט בו שום זר ונכר, ואף בראיית עינו כאשר זכרנו, וז"ש ויצא העם ולקטו, בלשון מיעוט ומקצת, ור"ל הם הערב רב שהיו ביניהם חסורי בטחון שהיו מתפשטין ללקוט ויצאו למרחקים, ושטותא נקט לגרמיהו, כי להשלימים באמונה ובטחון היה יורד לפתח אהליהם ולא היו צריכים לצאת. (מנחם ציון - בלק)

הרה"ג ר' יהושע לאנגויער שליט"א

ראה באמצע שמונה עשרה שלבוש בכובע אחר

מעשה באדם שבאמצע שמונה עשרה הרגיש שהכובע על ראשו אינו מונח כדבעי, הוא הרים את כובעו, וראה שבקומו מלימודו, מכיון שמיהר מאד להתחיל מנחה בזמן, טעה והליבש את הכובע של אחד הלומדים. **מסתפק** המתפלל מה לעשות כעת, האם יכול להמשיך להתפלל שמונה עשרה בכובע של חבירו שיתכן שהוא כעת מחפש את כובעו להיכן נעלם, או כיון שלבוש בכובע של אדם אחר יפסיק את התפילה באמצע ויחזיר את הכובע למקומו, ויחפש את הכובע שלו, ואז ימשיך להתפלל שמונה עשרה מהמקום שעמד שם.

תשובה לשאלה משבוע שעבר

השאלה בקצרה: אדם שאכל פחות מזכית מזונות, והתחיל לברך ברכת מעין שלש, וזכר באמצע הברכה, האם כשיאכל כעת עוד פחות מזכית, יוכל להמשיך את הברכה, וינצל מברכה לבטלה.

תשובה: ברגע שהתחיל לברך ברכה אחרונה, יש כאן היסח הדעת מהברכה הראשונה, וצריך לברך פעם נוספת ברכה ראשונה, ובכל זאת לגבי ברכה אחרונה, כתב במשנ"ב (סימן ר סק"א) שאם אכל שני חצאי כזיתים ועשה הפסק ביניהם, מצדד במג"א שמצטרפים. **ובשו"ע הרב** (סוד ברכת הנהנין פ"ח ה"ב) פסק בפשיטות, שאם שתי האכילות היו בכדי אכילת פרס מצטרפים, אף שהיה הפסק ביניהם.

והנה אף שאסור להפסיק באמצע ברכה, יש הפרש בזה בין ברכה קצרה לברכה ארוכה, שבברכה קצרה כגון ברכת הנהנין או ברכת המצות, אם עשה הפסק אפילו לצורך, צריך לחזור ולברך, אבל בברכה ארוכה כגון ברכת מעין שלש, אם הפסיק באמצע הברכה, אין צריך לחזור ולברך [חיי אדם כלל ה" ס"ג, משנ"ב סימן סה סק"א], ואם כן בענייננו, כיון שההפסק הוא לצורך הברכה, כי בלי זה אינו יכול להמשיך ולברך, לכאורה מותר להפסיק באמצע הברכה לאכול, ואף שיצטרף גם לברך ברכה ראשונה, כיון שהיה כאן היסח הדעת, בכל זאת ההפסק אינו מפסיד את הברכה שעומד בה, כיון שהוא לצורך הברכה.

אלא שיתכן שגם אם יאכל עוד חצי כזית לא הועיל כלום, כי כשהתחיל לברך את חציה הראשון של הברכה היה פטור מברכה אחרונה כיון שאכל פחות מזכית, ולאחר מכן כשאכל עוד חצי כזית נתחייב בברכה אחרונה, ואז כשימשיך לברך, נמצא שבירך על הכזית רק חצי ברכה, כי כשהתחייב בברכה אחרונה, לא בירך ברכה שלימה, אלא חצי ברכה.

ואולי זה דומה למה שאמרנו בשו"ע (אורח סימן ק"א) אם התחיל להתפלל על דעת שלא התפלל, וזכר שכבר התפלל, פוסק אפילו באמצע ברכה אפילו יכול לחדש בה דבר.

הוטעם שאי אפשר להתפלל תפילה שהיא חציה חובה, וחציה נדבה, ואולי גם בענייננו, אי אפשר לברך ברכה שהיא חציה פטורה וחציה חייבת. אלא ששם יש טעם אחר, כיון שהתפילה היא במקום קרבן, ואין מקריבין קרבן שחציה חובה, וחציה נדבה.

אלא שעדיין יש לעיין בזה, כי אף שידוע שיש שני שיעורים, שיעור הגרא"ח נאה, ושיעור חזו"א, יש שיעור שלישי, והוא נקרא 'שיעור רבי חיים מלואז'ין' שפסק ששיעור כזית הוא כפשוטו בגודל כזית של ימינו, וכל דור השיעור לפי הזיתים של אותו זמן, ובקהילות יעקב (פסחים סימן לח) כתב שבדרבנן אפשר לסמוך על שיעור זה, ומי שאינו יכול לאכול מרור בשיעור גדול, שיאכל לפחות מרור בשיעור זה ויכול גם לברך, וסובר שהחזו"א גם סבר לעיקר כשיעור הזה.

ואם כן גם אם אכל בפחות מזכית בוודאי שלא אכל פחות משיעור כזית של ימינו, ואם כן תחילת הברכה היתה בחיוב לפי שיטה זו. אלא שיתכן שממה נפשך אינו יכול לאכול עוד חצי כזית, כי לשיטת הגר"ח אכל כזית, והאכילה והברכה הראשונה היא הפסק, ולשאר השיטות, תחילת הברכה היא בפטור, ואינו יוצא.

ולכן נראה שאין מועיל שיברך ויאכל עוד חצי כזית, ויאמר מיד ברוך שם על תחילת הברכה שבירך שלא כדין.

"הידור מצווה" (א)

בפרשתינו מצינו, בעת שזכו ישראל אפי' הפשוטים לגילוי נפלא מה שלא ראה הנביא יחזקאל בן בוזי בנבואתו, עד כדי הוראתם באצבע "זה" קלי ואנוהו, ובכוננתם פירשו חז"ל (שבת קל"ג) דארתה השגה גבוהה אי אפשר בלא מסקנא למעשה, אלא כוונתם לקבל על עצמם הנהגה לדורות והיא "להדר במצוות", וע"כ לומר דהידור מצווה אינו דבר חיצוני בעלמא אלא שבזה מגלה אהבתו להשי"ת וכמיום פנים לפנים אחרי שראו גודל אהבת השי"ת אליהם דאף שהצלתם ע"י קריעת ים סוף היתה מוכרחת דהרי היו מוקפין מכל הצדדים, לא הסתפק בכך אלא הוסיף לחבנם באופן הכי מהודר ששייך, היפך הים ליבשה, עשה י"ב שבילין לכל שבת ושבת, ויצאו מהמים אשר להם חומה דבש וחלב וכו' (הגר"ח שמואלביץ). א"כ הקריאה מעורר הזמן, והזמן גרמא לזון במצווה זו ולבארה ממקורותיה וכל גדריה וכדלהלן. **מקורו:** כאמור דמהפסוק זה א"ל ואנוהו למדו חז"ל (שבת קל"ג) החובה להדר במצוות, כמו שדרשו וכי אפשר לבשר ודם להנות לקונו, אלא אנוה לו במצוות, אעשה לפניו לולב נאה, סוכה נאה, ציצית נאה, תפילה נאה, (פסקתא וזרתא בשלח ט"ו ב' ויענין במסכת סופרים פ"ג ה"ו שהרחיב בדוגמאות).

דאורייתא או דרבנן: בחלקו הראשונים האם מצוות הידור חיובי מה"ת או לא, י"א דחיובו מדאורייתא [הראב"ד סוכה י"א: בהשגותיו על בעל המאור כתב דאגידה בלולב לא מעכבא ואפי' לר"י דס"ל דמיעכבא, התם הוא משום זה קלי ואנוהו, ומוכח דהיא מה"ת, וכן יש להוכיח מרבינו חננאל דעל האיבעי' בגמ' ב"ק ט: שלישי מלגו או מלבר (ויתבאר לקמן) פשט לחומרא דהוי ספיקא דאורייתא], וי"א דהוי דרבנן [הרא"ש דפשט באיבעי' הנ"ל לקולא וכן כתבו המרדכי הלכות קטנות תקמ"ב ומהרש"א דף ק"ד להדיא והפסוק הוא אסמכתא בעלמא].

טעמו: מצינו בפוסקים כמה טעמים בחובת הידור במצוות, י"א שדבר נאה, הוא כבוד גדול למצווה (מאירי ב"ק ט) וי"א שזוהו אנו מראים שאנו מכבדים את הקב"ה (מסילת ישרים פ"ט וזונות דה לא רק כבוד למצווה אלא אף כבוד להקב"ה יעו"ש באריכות), וי"א שלא יהיו מצוות בזויות עליו (רישב"א שבעיות ט"ו דע"י ההידור ניכר עליו שהמצוות חביבות עליו ומרוב חביבות מוסיף להדרו משא"כ בלא"ה אינו מוכח בן), וי"א כדי לכופף את יצורו הרע (רמב"ם פ"ו מה"ל איסורי מזבח הל"א דתנב יכף את יצורו וביא קרבנו מן היפה), וי"א דהידור מצווה כדי להדר ולפאר את בעליו (רבינו יונה על אבות דכותב ס"ת נאה בענין שפארהו בי"א וישתבחו עליהם).

נפק"מ: יש לזון בכמה נפק"מ: א. אם קיבל אדם חפץ מהודר מחבירו ע"מ שיוכל לקיים את המצווה, האם מקיים בה הידור, (חלפי הטעמים הנ"ל המצווה מתעלה יותר א"כ מ"ש אם יגע בה או לא, אבל אם נימא דזה על האדם לכאורה דווקא יגיעה והרעה חביבות לזה). ב. האם הידור במצווה דרבנן מקיים הידור מן התורה. דגם תלוי בטעמים הנ"ל.

גדרי המצווה: מצינו כמה עניינים שדנו בהם הפוסקים בגדרי חיוב הידור וכדלהלן.

א. חפץ המצווה: י"א דעיקר החובה להדר היא שעת עשיית המצווה ורק בדבר ששייך בה עשייה כגון כתיבת ס"ת שצריך לכתוב (רמב"ם ע"פ שמבאר בשו"ת משנת יע"ב דס"ל דין הידור בעשיית מצווה וע"כ רק כתיבת ס"ת מנה הרמב"ם ויש חיוב להדר ולא הכריזה בשיראין יעו"ש), וי"א דאף בחפץ המצווה יש ענין להדר (בפשיטות טלית נאה, לולב אלא הפוסקים שלא חלקו בזה). **ב. חלק מהמצווה:** י"א שהידור מצווה היא חלק מהמצווה עצמה ואינו דבר נפרד וחיצוני מעיקר המצווה (הוכיח הגר"ח במריסק דזה הסיבה שחחרו ומחלקין שבת על ציצין אף שאין מעכבין את המילה, היות ומדין הידור מצווה צריך לחתונה, תו הוי חלק מהמצווה עצמה). ויש שכתבו שאינו חלק מהמצווה (כן מוכח מהרמב"ם שם דס"ל דאין חזרו על ציצין שאין מעכבין את המילה ע"פ מה שמבאר דבריו בשו"ת משנת יע"ב ס"ו).

ג. חפץ שאין עליו מחלוקת: כתבו הפוסקים דגדר הידור היא אף להדר בחפץ שאין בה מחלוקת הפוסקים (כן הביא בג"ל סימן תרנ"ו דה"א מהרמ"ג והוסף מהבג"י שיש להחמיר יותר דבזה להוסיף אף יותר מלשון יעו"ש שיש מילתא בטעמא). **ד. לשם עשייתו:** בכלל הידור היא להדר אף בכונות עשייתה לשם ה' (שו"ת עטרת משה סי' כ"ו).

חובתה: יש לדון בעיקר מצות הידור האם היא חובה או רשות והאם מעכבת או לא וכדלהלן. י"א דחובה על האדם להדר את המצוות (כן היא לשון המסכת סופרים הובא לעיל וכו' בשלטי הגבורים בשם הרא"י, ערוך), וי"א דאין זה אלא רשות (כן משמע בב"י תרנ"א לגבי איגוד הלולב יעו"ש), וי"א לחלק דבמצווה שהיא מחוייב מה"ת מעכב ושל דרבנן אינו מעכב (מתנה חיים אור"ח ח"ב ס"ל"ג), וי"א דהידור מצווה מעכב את המצווה היינו שאם לא הידר לא יצא יד"ח (רש"י כ"ט: ולהכי לולב היבש פסול), ויש מחלקין לומר דכ"ז רק בהידור בגוף המצווה כגון לולב היבש אבל באגד הלולב יש להקל (תת"ס סוכה לא), וי"א דהדר נמסר לחכמים (כפות תמרים סוכה שם).

מי חייב בה: אחד אנשים ואחד נשים חייבים בהידור מצווה (כן יש שהוכיחו משלטי גבורים בשם הרא"י והנשים מחוייבות בנרות חנוכה ויש להסתפק האם אשה מחוייבת בהידור מצווה, ושל ברוך עם הדרת מלך כגון קריאת מגילה ועינין בשו"ת חלקת יעקב להגר"י ברייש דפשיטא ליה דאינם מחוייבות דכל כבודה בת מלך פנימה). **מצוות שהזמן גרמא** כיון דאינן מחוייבות במצוות אלו אינן רשאיות לעשות הידור באלו מצוות (ר"ת מובא בתוס' גיטין מה). ויש שרצו לומר דתלוי בגדר המצווה כנ"ל האם חלק מהמצווה או הידור אינו חלק מן המצווה (ס' יקח מצוות והרבה דברים ממאמר זה נלקחו משם) **קטנים:** י"א דאין חיוב לחנך הקטנים אלא בעיקר המצווה ולא בהידור (כן יש שהוכיחו מרי"א"ו שלטי גבורים לגבי הדלקת נרות חנוכה, בית השואבה להגר"י אשכנזי).

גדרי נוי: א. **נוי בעיני אדם:** י"א שאין נוי יופי המצווה נקבע בעיני אדם אלא ע"פ התורה (כן מוכח מהתת"ס סוכה ל"ו לגבי אגד הלולב שמחלק באיזה הידור שייך לקיים מצוות הידור). וי"א שאף בנוי יופי הנחשבים אצל בני"א נחשב כהידור (מסתמת הפוסקים שכתבו להדר בחפצי המצוות כגון מזונות נאות וכיו"ב).

ב. נוי בגדלות: י"א דבכלל הידור מצווה נכלל אף לעשות את חפצי המצוות גדולים כגון נרות חנוכה ארוכים או אתרוג גדול או לולב גדול. [במ"א סי' תרע"ב הובא דעת הדרכ"מ דאין שום הידור בנרות ארוכות דהרי לאחר שדלקן מותר להשתמש בהן, ומסיק המ"א לחלוק דוודאי בנרות שמן או לולב הידור במה שהם גדולים, אבל בנרות שעושה שהם ארוכים הם נאים יותר למצווה כמו בנרות יו"כ וי"א אינן ואתרוג, וכמדומה שכן כתוב בכלבו, עכ"ל. וכו' במשנ"ב שם]. וי"א דאין בו משום הידור (הדרכ"מ המובא לעיל וכן בטורי אבן חנינא ז).

3 דברים המכוסין: יש שכתבו שלא נאמר הידור אלא בדבר הנראה לעיני כולם אבל כשאין נראות אין צריך להדרה (תוס' מנחות לב. ד"ה לא לגבי תפילין דמכוסין בעוה), וי"א דאף בדבר המכוסה שייך הידור (תוס' גיטין ז. ד"ה מ"ו). ועפ"י יש לדון בתפילין וכל כיו"ב. ויעוין ברמ"א אור"ח ס"ב ס"ד דמצווה לפיות התפילין מבפנים ומבחוץ וכן בשו"ע (ס"ב ס"י) שהסופרים הזרזים עושים שלשה מיני קלפים כדי שיהא עוביין שווה וזה נוי לתפילין.

האדם לא נברא רק לשבר את הטבע

שקולה כנגד כל המאה פעמים שהשני לומד, אלא היא "עולה על גביהם ביתר שאת ויתר עז להיות נקרא עובד אלוקים". הרי כל העבודה גופא נעלית היא יותר כאשר הוא משבר את הטבע, הכל נהיה "עבודת אלוקים". כי כאמור, כדי לשבר את הטבע צריך האדם להלחם עם רגילותו, וזה מביאו לידי התואר "עובד אלוקים".

"ומדוע דייקא 'המלחמה' היא זו אשר מגביהה אותו לשמי רום של עבודת אלוקים"? שואל פנחס'ל. "מפני שכדי לשנות טבע הרגילות צריך לעורר את האהבה לה' על ידי שמתבונן בגדולת ה' במוחו שלט על הטבע שחלל השמאלי המלא דם הנפש הבהמית שבקליפה שממנה הוא הטבע". הענין של המלחמה עם הנפש הבהמית "מבאר ר' לייב את לשון רבו, "הוא להגביר את העבודה במוח ובלב לעורר את אהבת ויראת השם, ואת התשוקה והצימאון להדבק בו, ואז בדרך ממילא נחלש כח הבהמי אשר בחלל השמאלי שבלב, כי כאשר זה קם זה נופל כמו שלמדנו כבר, "וזו היא עבודה תמה לכינוי".

"העבודה של התעוררות האהבה ויראה עד כדי שליטה על פנימיות הנפש הבהמית שלא תתעורר, על ידי מלחמה המידית של הבינוני. אמנם, יש עוד דרך "עבודה" של הבינוני, אשר דעתו קצרה בידיעת השם ואין לו לב להבין בגדולת אין סוף בה' להוליד ממנה דחילו ורחימו, כינוי זה יכול לעורר בקרבו את האהבה המסותרת בקרבו ע"י ההתבוננות "או לעורר את האהבה המסותרת שבלבו למשול על ידה על הטבע שבחלל השמאלי שזו נקרא גם כן עבודה להלחם עם הטבע והיצר על ידי שמעורר האהבה המסותרת בלבו", זהו גם עבודה של "מלחמה", אמנם לא המלחמה המושלמת שפועלת על החלל השמאלי בפנימיות, אך עדיין הוא מתגבר עליה, "מה שאין כן כשאין לו מלחמה כלל אין אהבה זו מצד עצמה נקראת עבודתו כלל". עבודת השם אשר היא מכח הנפש האלוקי שנוגד עמה כל יהודי, אין היא 'קונג' כלל, ולכן כדי לזכות לתואר "עובד אלוקים" צריך להלחם עם הטבע ללא הרף, "חזק חזק ונתחזק!"

"ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלקים לאשר לא עבדו". פנחס'ל מזמזם לעצמו כאשר הוא יושב ומתבונן בדבריו המאירים של הרבי בביאור שני הדרגות במידת הבינוני.

"יוצא אפוא", מסכם ואומר, "שעולם הפוך ראינו כאן, שהבינוני אשר צריך להלחם בכל עת ורגע עם תאוות לבבו, וכל דקה שיושב ליד הגמרא ומכריח את עצמו לשקוע ולדבוק באותיות התורה הקדושה - הרי הוא מקבל את התואר הנשגב של "עובד השם".

"ומאידך, הבינוני אשר מטבעו הוא מתמיד, ומצד טבעו אין הוא נמשך לתאוות עולם הזה ותענוגיו, אף על פי שנראה שהוא במדריגה יותר גבוהה כי למעשה הוא פרוש מכל תאוות עולם הזה ולא פסיק פומיה מגרסא, אף על פי כן, כיון שהוא לא מתאמץ להלחם עם הנפש הבהמית, ולהתבונן בגדולת השם וי"ז לעורר בקרבו אהבה ויראה, הרי הוא נקרא "אשר לא עבדו".

"איני מבין", מקשה פנחס'ל לר' לייב כשחלף לידו באיטיות, "הרי ברור שגם הבינוני נולד בגוף גשמי אשר מושך לגשמיות, דהיינו, אפילו אם הוא לא נמשך לתאוות חומריות וירודות אף על פי כן, מצד נפשו הבהמית הרי היה יכול לעסוק בחכמות חיצוניים במקום ללמוד את התורה הקדושה, כמו"כ היה יכול לעסוק יותר על המחיה ועל הכלכלה מאשר לעסוק כל יומו בעבודת השם, וברור שהוא בחו"כ בחיים לעשות רצון השי"ת ולא לילך אחר שאר דברים בטלים, ומדוע הוא נקרא אשר לא עבדו?"

"אי אי... משיב ר' לייב מדודות, "כדי לקבל את התואר "עובד השם", צריך להתייגע ולעמול להגיע אליה, כך, שנניח שמתמיד זה בחר לשבת כל היום וללמוד במקום לילך ולעסוק בחכמות אחרים, אכן לא נקפח שכרו חס ושלום, אך כאשר יתבונן מאין באה לו בחירה זו, יבחין, שהוא היה צריך רק להתבונן קצת באהבה המוסתרת שבלבו, ולבבו הבין שרע ומר לעזוב את השם ולכן בחר לילך בדרך טובים".

"וזה לבד לא מספיק"? לא מרפה פנחס'ל ושואל.

"ממש לא!" משיב ר' לייב, כי כאמור כדי שייחשב עבודת השם צריך להגיע לידי הכרה שבאה לו ב"עבודה", במלחמה, בעמל וביגיעה! ולא על ידי התעוררות אהבה המוסתרת בלבו בלבד, כי אהבה זו אינה בזכות עבודתו כלל אלא הוא ירושה לנו מאבותינו בלב כל אחד ואחד מישראל.

וכיוון שהוא "די לו באהבה מסותרת אשר בלב כללות ישראל שנקראו אהבי שמו ולכן אינו נקרא עובד כלל כי אהבה זו המסותרת אינה פעולתו ועבודתו כלל אלא היא ירושתנו מאבותינו לכלל ישראל, וכמו שיתבאר לקמן".

"ולא רק זה שנוגד עם חומר מזוכך" ממשיך ר' לייב להפתיע - צריך להתבונן היטב שלא ישלה את עצמו שהוא כבר הגיע למדרגת עובד השם, אלא "אף מי שאינו מתמיד בלימודו מטבעו רק שהרגיל עצמו ללמוד בהתמדה גדולה ונעשה ההרגל לו טבע שני די לו באהבה מסותרת זו" אם כן מסכם ר' לייב בהתעוררות, אין מצב עולם, כמובן חוץ מדרגת הצדיקים שייפטר האדם מה"עבודה" המוטלת עליו, ותמיד יש לו מה להוסיף ולעמול עבודת השם, כי בלא זה הרי הוא נקרא "אשר לא עבדו".

"אבל מה הוא אשם" לא מבין פנחס'ל, "מה הוא אשם שהוא נולד בטבע מזוכך? מה הוא אשם שהוא כבר זיכך את עצמו? לכן לא יקרא "עובד השם"? תמה זה תמיהה גדולה.

"אכן", משיב ר' לייב, כי כדי להיקרא "עובד השם" צריך האדם לעמול ולשבר את טבעו, ולא להסתפק בזה שמצד טבעו נצב הוא בדרגה גבוהה. ואף זה אשר הוא מתמיד מטבעו, יכול הוא להיות עובד השם כאשר ישבר את טבעו ולא יסתפק באהבה מסותרת אשר ירושה היא לנו מאבותינו "אלא א"כ רוצה ללמוד יותר מרגילותו", א"כ גם מתמיד זה שייך למסלול עובדי השם אשר צריכים להלחם עם טבעם ולהתקדם יותר ויותר בעבודת בוראינו.

"ובזה יובן מה שאמרנו בגמרא ד"עובד אלוקים" היינו מי ששונה פרקו מאה פעמים ואחד ו"לא עבדו" היינו מי ששונה פרקו מאה פעמים לבד" כך כתוב שם גמרא מבאר ר' לייב, כאשר מסבירה את החילוק בין העובד אלוקים לאשר לא עבדו. ולכאורה התמיהה גדולה היא, כפי ששאלת שם הגמ' וכי על הוספה של עוד פעם אחת יקרא זה "עובד אלוקים" וזה "אשר לא עבדו", אין אפשר להבין זאת? אלא מאחר שהבנו שהתואר "עובד אלוקים" מגיע רק לזה אשר ניצב בחזית המלחמה, ונלחם ומשבר את טבעו לעבודת השם, מובן החילוק הגדול בין שניהם.

"והיינו משום שבימיהם היה הרגילות לשנות כל פרק מאה פעמים וכדאיתא התם בגמרא משל משוק של חמרים שנשכרים לעשר פרסי בזוזא ולאחד עשר פרסי תרי זוזא מפני שהוא יותר מרגילותם, ולכן זאת הפעם המאה ואחת היתירה על הרגילות שהורגל מנעוריו שקולה כנגד כולן ועולה על גביהם ביתר שאת ויתר עז להיות נקרא עובד אלוקים".

"פלא פלאות" מתפעל ר' לייב, "כמה גדול הוא הענין של לשבר את הטבע. הרי לא רק שהפעם האחת ההיא שהוא מוסיף על רגילותו שהיא

קהל אנשי שלומנו, רונה ימים באים!

מעמד הכנסת ספר תורה

לשובת נשמת אבינו רוענו כ"ק מרן רבינו הנזר דוד זי"ע

יום ראשון תרומה כ"ד שבט יומ"ד קדישא